

PREPOROD

Pokrajinsko glasilo jugoslovanske mladine na Slovenskem.

Izhaja vsak 1. in 15. dan v mesecu.

Posamezna številka 10 v., naročnina za celo leto 2 K.

Dopise in naročnino se naj pošlje na naslov:
Uredništvo »Preporoda«, Ljubljana.

Leto I.

Ljubljana, 15. maja 1913.

Štev. 10.

Stara in nova zaveza.

II.

Vsi slutijo, da prihaja nekaj odločilnega, kar prinaša seboj konec vsega prejšnjega, starega. Napačila bo nova doba, ki prekolje starino na dvoje ter povede ljudi v novo življenje... Slutijo tudi, da napravimo mi ta korak... (Dostojevski: Politični spisi).

Povedal sem, da pride pasah, ko bomo šli skozi rdeče morje v obljubljeno deželo: novo dobo. Mi, ki jo oznanjamo, je ne bomo videli, ker smo namenjeni, da jo izvojujemo s tem, da žrtvujemo svoje življenje za njo. Toda naša srca čutijo uresničenje vseh idealov, ki so globoko zapisani v domači grudi in njenih ljudeh. Od vzhoda sem prihaja solnce s prečudno svetlobo in gorkoto, v stanu odrešiti zemljo tisočletnega spanca in pokoja, prebuditi vse speče sile ter ji podati novo obliko. Od daleč smo uzrli sijaj prihajajočega solnca, začutili smo novo ozračje: naša prsa so pričela svobodneje dihati; v tistem hipu smo oživeli in ozdravili. V blesku in sijaju pa smo našli pot v novo dobo, pot krvi, v kateri očistimo sebe in svoj narod sramotnih peg, zarisanih na čelo in pleča.

Izšli smo iz stare dobe in uzrli novo. Obe sta začrtali sledove v naše duše. Stara doba nas je rodila in hočemo se je otresti, novo pa moramo izvojevati. Jasno je torej dejstvo, da je imela tudi stara doba v sebi dispozicijo roditi ljudi, ki stremijo po novih potih: v poznejših vrstah nameravam to dispozicijo bolj natančno analizirati, za sedaj bi samo rad poglobil razkol ki je nastal med očeti in nami. Sprejeli so nas hladno, toda kakor smo že parkrat poudarili, ovrgli nam niso ničesar, izpodbili nobene ideje. Dasiravno slutijo, da prihaja nekaj novega z nami, nočejo priznati v svoji vesti resnice ter nas zasmehujejo. Očito je torej, da to zasmehovanje izvira zgolj iz zavisti in nejevolje nad samim seboj, ker je

morala mladina iti preko njih, ki nimajo v sebi nikake moči, da bi praznovali naš pasah.

Namen drugega dela stare in nove zaveze pa je orisanje stare zaveze in njene podlage, na kateri naj vzraste nova kultura. Obenem hočem potegniti konture novega časa, ki smo ga uzrli v pripravljajanju na smrt.

Že zadnjič sem označil dva glavna činitelja stare dobe: buržoazijo in proletarstvo, protest prve. Obadva faktorja nimata moči, da pojmita naš preporod. Zdaj pa hočem posvetiti večjo pozornost mladini, ki bo korakala naprej. Omejim se predvsem le na lastno mladino, kajti neumestno je tukaj slikati Evropo, ker je itak v nas njen pečat. Še več, kakor to: naša domovina, ki ni imela lastnih ciljev in lastnega pota ter je dosedaj sprejemala le evropsko kulturo, bi morala gnjilo stanje in razmere tembolje čutiti, kakor drugje v Evropi, kjer so imeli saj semintja svoja pota. Gotovo je to, da bo tudi preporod za njo vse večjega pomena, saj ji bo odkazal popolnoma nove smeri, v katerih se bo odslej razvijala. Docela bo morala obračunati seboj, odkrito bo morala priznati svojo stagnacijo.

V naši mladini so kalila že dolgo čustva in misli, ki jo bodo sedaj prerodila. Čutila je, da vsebuje v sebi vso podlago za dobo nove kulture in moči. Vsi ti pojmi o kulturi in moči so bili v bistvu nasprotni dosedanjam, toda prebledi so še bili in preveč v započetku, da bi jih zamogel jasno formulirati. Že dolgo časa se opaža med njo zametovanje literature in znanosti. Bili so časi, ko so dijaki požirali naše knjige ter snovali celo podstavo za lastno znanost. Toda naenkrat je nastopila reakcija med čitajočimi in tudi pisatelji. Zavrgli so nekako vse produkcije iz enostavnega vzroka: niso jih več zadovoljile. Zame pomeni to gibanje najboljši dokaz, da je v nas še toliko moči in zdravja, da zavržemo sedajno brezplodno, od naroda daleč odtujeno literaturo. Padla je kocka in pozabili smo ono govornico, da nas bo odrešila

naša literatura in kultura. V svojem stremljenju, da povzdigne naš narod do velikih narodov, je tipala vsepovsod, dokler se ji ni konečno vzbudila misel o politični moči našega naroda. Hotela je veličine, pravilna je bila misel, toda pota ni poznala. Pojavila se je zategadelj nova bolezen: obup, porojen iz lastne nemoči. V tem znamenju stoji naša doba. Mladino je ovirala dedščina prejšnje dobe, da bi zamogla pravilno udejeviti nove cilje. Opustila je kratkotalo misel, da bi jo otresla, jo celo povečala sama v sebi in se predala sanjanju o miru in nirvani. Tako je iskala opravičbe pred samo seboj.

Značilno bistvo našega položaja, bodisi splošno evropskega, kakor našega ožjega pa se mi je odkrilo zadnjič v nekem pogovoru. Spoznal sem, da meji koprnjenje mladih po moči in obup nad lastno nemočjo že na blaznost. Dejal mi je namreč nekdo, da se mu zdi, da so se ljudje zato dvignili v ozračje, da zbežijo iz svoje stagnacije in uidejo propadanju človeštva. Ko sem mu omenil bodočo vojsko, so mu začarele oči v divjem ognju: „Da“, je dejal, „to bo vojska, ko bodo ljudje prvič, vedeli, zakaj prelivajo kri. V grmenju topov in pušk se bo slišalo, kako ustvarjajo ljudje svoje človečanstvo. Takrat bodo s smrtjo zanimali sovraštvo do sveta ter bodo s svojim življenjem posvetili zemljo, ter s svojo žrtvijo položili temelj Slovanstva.“

Kakor se je naselil mir v njegovo dušo, tako se je zgodilo vsem onim, ki so razumeli naše delo in naše poslanstvo. V njih mišljenju, čutenju, hotenju se je porodilo nekaj trdnega, jasnega: „Povzdigniti hočemo lastni narod, osrečiti ga, da pojde z drugimi vred v novo dobo. In zato bomo darovali svoje življenje.“ Spoznali so veličastvo samožrtvovanja in sedaj stremi vsakdo samo po tem, da razvije kolikor največ moči in se odpove vsemu, kar bi ga oviralo na njegovi poti. Nič me ni presenetilo, da se mladina ne boji smrti, ampak se z veseljem pripravlja na smrt, dasiravno na videz ne bo doživela nove dobe. V tem pri-

pravljanju že spava vsa veličina nove dobe in odkrije se vsem, ki razmišljajo o žrtvovanju svojega življenja za novo dobo. Kajti takrat živijo novo zavezo vsega človeštva in lastnega naroda.

Čutijo, da bodo tudi sinovi našega naroda oznanjali novo razodetje moči in kulture, ki jo prinese seboj nova doba. Sladka jim je zavest, da pripravljajo pot svojemu narodu.

Prihaja doba Jugoslovanstva in za njo doba Slovanstva. Naš cilj je jasen: postati moramo Jugoslovani, ker le tako zamoremo biti deležni nove zaveze. Nočemo in ne bomo se ozirali na malenkosti, ki bodejo one v oči, ki čutijo svojo slabost in vedo, da jim ne bo moči dihati v svobodnejšem, širšem ozračju. Iz strahopetnosti so ustvarili sedaj različne pseudoideale, ki bi jih obdržali saj nekaj časa še na površju in jih obveljavili pri zaslepljenem narodu. Tem ljudem ni mar bodočnost in razvoj ter časovne potrebe naroda, ampak bi prisegli na vse, kar bi jim podaljšalo saj za trenotek njih životarjenje. Jasno je, da bomo pogazili in oblatili vse te majčkene idealčke, ki sedaj svetijo narodu in se ne bomo ustavljali ob različnih, z vsakojako glorijo obdanih pojmov Slovanstva. Vse so samo prazne iluzije in morajo podleči pojmu Jugoslovanstva, ki ga zastopamo mi. Da pa se zvrši, kar smo započeli, moramo napovedati boj vsej starini in preklati na dvoje staro dobo, kajti inficirana je od tujstva in sramotno je za narod, ki čuti, kako ga uničuje — a je vendar ne uniči.

Prva in najvišja ideja Jugoslovanstva je svoboda. Ako hoče postati naš narod del Jugoslovanstva, mora zapisati svobodo na svoje bandero. V boju za svojo svobodo postane močan ter očisti svojo dušo. Le s krvjo zamore poplačati vse krivice, ki so mu jih toliko časa prizadevali, ter se maščevati nad onimi, ki so ga tako sistematično zastrupljali, ter mu uničevali vse najboljše sokove. Brez krvi ne doseže nikdar svobode, nikdar moči. Zato mu bodi še svetejša zapoved, kakor svoboda: krst krvi.

S svojim prestopom v Jugoslovanstva pa zadobi tudi novo idejo; ki je ni imel še nikdar doslej. Ker se bo dvignil vzajemno s svojimi brati, bo delil tudi njih ideje. Življenska potreba naših sosedov pa je, da izvojujejo boj napram onim, ki tlačijo nas. Tako bo tudi naš narod vzajemno z njimi zadobil politično, državno idejo, ki je bila dosedaj tuja njegovemu problemu

in s katero bo stopil v krog velikih narodov.

S to idejo pa tudi mine vse današnje Slovenstvo ter bodo živeli samo še Jugoslovani. Razvoj pa bo šel še naprej. Razvil se bo gotovo enoten narod, ker to je zapisano globoko v slovanski naturi. Vsako pleme vsebuje dosedaj stremljenje, da zavlada s svojo kulturo nad vsemi drugimi in da sprejmejo vsa druga njegovo kulturo. Od germanstva inficirano smatram ono pleme, ki ne bi imelo tega pojmovanja svoje misije, kajti s tem poda dokaz, da ne čuti več sorodnosti svoje z drugimi plemeni. Takih plemen je nekaj med nami. Ta boj med posameznimi plemeni smo dosedaj identificirali z bojem germanskih plemen, kar pa se zdi meni popolnoma napačno naziranje in germansko. V slovanskih narodih se kaže mogočno stremljenje po razvoju, napredku mladih narodov, medsebojnem očiščevanju, da bo tem lažje prelitje v eno samo končno pleme, ki bo prevzelo misijo Slovanstva. V principu je med nami še vedno boj Antov in Sloenov. Niti trohica kakega naroda se ne bo pri tem uničila in obveljali bodo močni in zdravi instinkti posameznih plemen. Ker je jugoslovanska rasa še najmlajša in najbolj zdrava izmed vseh slovanskih, bo naš narod s svojim prepородom stopil v krog onih narodov, ki bodo ustvarili bodoče slovanstvo, njegovo kulturo, njegovo moč.

Slovenski narod s svojo preroditvijo bo deležen moči, ki bo z njo slovanstvo preobrazilo svet. Darovalo mu bo veličastno kulturo ter ga zapeljalo v nove tire, popolnoma različne od sedanjih. V bistvu Slovanstva in tudi v njegovi naturi pa je, da ustvari bodoče kraljestvo z močjo in da v krvi čisti svet, ter ga tako posveti v preorojenje. Rodilo bo človečanstvo, ki ga sprejmejo močni in svobodni ljudje.

Rečem vam: pripravljajte se na smrt za vaš ideal in uzrli boste novo dobo, novo zavezo. Vaša duša je še čista v svoji globini in neotrovana, zato vam bo sveto žrtvovanje svojega življenja v vojski in boju, ko bodo ljudje ustvarili s silo kraljestvo človečanstva.

Jélanov.

Besede.

I.

Osveščajte s požrtvovanjem in z neustrašenim obožavanjem istinito svoje duše; ako hočete, da premagate mnoge sovražnike, ki se vrivajo med vas in

vašo domovino: Angelj zmage se onečičača z blatom sebičnosti in laži. Nosite svojo vero visoko na zastavi, kakor so nosili nekdanji bojevniki svoja odlikovanja na ščitu. Kakor grom sledi za bliskom, tako naj vaša misel spremlja akcija. Bog je velik, ker misli delajoč. Postanite heroji z vero: kakor gre mesečnik varno po robu strehe, ker veruje, da gre po sredini, in ako se prebudi in meri prepad, se preplaši in zdrkne, tako bode tudi vi, ako ste močni v veri, obvladali zapreke, pred katerimi boste pali, ako ste strašljivi in neodločni. Ne mislite na sebe: živite v cilju, v sveti dolžnosti, v svetem ponosu pravice. In stalnost naj venča jedinstvo vašega življenja, kakor kupola svetišče. Bodite ljudje in Bog bode Bog, to se pravi Oče in zaščitnik vaš.

Vaša misija je največja od vseh misij na zemlji, bodite veliki kakor ona. Vi ste pozvani, da tekmuje v delu Boga: stvarjanju naroda. In treba, da se njemu približate, v kolikor more zemeljski stvor. Mladci bojevniki iz srednjega veka so bdeli pod orožjem v noči, polegali na golem mramorju, v postu in molitvi, predno so bili posvečeni za viteze. In oni so prisegli samo jednemu gospodarju, umrljivi stvari kako so bili sami, vi se zaklinjate Bogu, Domovini, Človečanstvu. In njihova nagrada za lepa podjetja je bila nada, da bo njihovo ime prešlo nekoliko potomcev v pesmi trubadurjevi; toda vas čaka dolgi blagoslov pokoljenj, ki bodo prejela Domovino od vas, in spomin na vas se bo vtešil v napredku življenja cele vaše Nacije.

Giuseppe Mazzini.

Jugoslovanska zavest v slovenskem narodu.

IV.

Najžalostnejša doba naše zgodovine je zadnje stoletje. Navidezno smo sicer uživali večjo svobodo nego v prejšnjih stoletjih; toda takrat smo hlapčevali zgolj fizično, sedanja sužnost pa nam je skrunila našo najsvetejšo last, našo nacionalno dušo. Bili smo ogoljufani, prodani.

Životarili smo v ozkih mejah Slovanstva, brez širokega, svobodnega pogleda, sužnji svoje prevelike ponižnosti. Naše življenje je bilo skoro brez vsebine: antagonizem med posameznimi pokrajinami, malenkosten boj političnih strank, ki so bile brez

nacijonalnega in socialnega ideala, tradicionalno hlapčevanje narodnih prvakov, dosledno izpodrivanje slovenske misli in slovenskega čustva in nasprotno povzdigovanje in posnemanje germanske „nadkulture“, to so bili pojavi, ki so dajali pečat najnižje, ostudne duševne sužnosti vsemu našemu javnemu življenju. To so bili vzroki, ki so zavirali svoboden razmah nacijonalne sile, ki so pripeljale naše narodno življenje v tako letargijo, umazanost in smrdljivost, da bi se bil narod skoro zadušil v tem blatu.

Slovenski politiki, klaverni reprezentanti naše slabosti, so izprevideli, da morajo svoje javno delovanje, ki je imelo pravzaprav jako malo pomena in še manj uspehov, vendar na kak način opravičiti in upravičiti. Bili so prisiljeni, dati svojemu političnemu delu vsaj neko formalno vsebino, morali so pokazati konkreten cilj, za katerem stremijo. Ni bilo potrebno, da so verovali v ta cilj in tudi resnično delali za njegovo uresničenje, nepotrebno je bilo celo, da je bil njihov „ideal“ sploh realen in izvršljiv, glavno je bilo, da se je dala stvar porabiti na zborovanjih, slavnostih in eventualno pri ugodni priliki, seveda s primerno ponižnostjo, pohlevnostjo in lojalnostjo tudi v parlamentu. Ni jim seveda prišlo na misel, da bi storili svojo edino dolžnost: da bi izvršili narodovo voljo in identificirali svoj ideal z narodovim idealom. Saj sploh niso marali istinitega ideala. Golo formo, surogat nacionalnega ideala, so postavili visoko na pedestal in ga kazali ljudem: glejte, to je naša nacijonalna zahteva, naš stoletni ideal, naš sveti cilj i. t. d. In ni bilo človeka, ki bi jim bil strgal krinko in obenem tudi kožo raz obraz.

Tak surogat, tak izgovor za nepošteno politike je bila tudi teorija vseslovenstva. Pojavila se je večkrat, v različnih dobah. Nikdar seveda ni dosegla posebnega upliva in ni rodila globokih posledic, ker ji je manjkalo moči iz sebe, iz notranjosti. Ni se mogla razviti in dobiti življensko silo, ker ni imela moralne podlage v nacijonalni psihi. Obdržala se je tako dolgo, dokler je dobivala pomoč od zunaj, kakor hitro pa so padli ti umetni stebri, je izginila tudi sama.

Vseslovenska ideja sploh ni bila nikdar jasno izražena. V nekaterih glava-
h je živela sicer neka meglena predstava o združitvi vseh slovenskih pokrajin v eno celoto, toda o možnosti, da bi se to kdaj doseglo, so dvomili celo tisti, ki so to misel najvišvalneje in najgorečneje propagirali. S tem, da

so si mislili izvršitev tega ujedinjenja legalnim, parlamentarnim potom, brez sodelovanja celega jugoslovenskega naroda in v takozvanem „okviru“ večje državne celote, s tem je bila vzeta poizkusu vsaka, tudi najšibkejša realna baza. Tudi o obsegu te nove provincije ni bilo jasnih predstav; nihče se ni upal, da bi tej hipotetični „Veliki Sloveniji“ potegnili fiksne meje. Če ne bi resignirali na nobeno narodno zahtevo in pritegnili z ozirom na naše dejanske in historične pravice popolnoma celo slovensko ozemlje v to novo tvorbo, bi izgledala vsa stvar silno utopistično, ker bi prišli takoj v ostro nasprotje z Nemci in Italijani. Nasprotno pa bi bilo narodno izdajstvo, če bi zarisali meje preozko in sprejeli samo kompaktno naseljeni teritorij v to novo Slovenijo, kajti s tem bi se odpovedali za večno vsem pretenzijam na mesta, ki so bila vsled stoletne tradicije sakrosanktna vsakemu Slovincu. Določno mejo so si upali začrtati samo tam, kjer je bila najbolj nenaravna, kjer ni bila v resnici niti geografična, niti etnografična meja, nego samo politična in še ta je nastala nasilno. Tu so postavili zid med brate in na ta način odkrito izpovedali svoje neslovensko mišljenje. Postavili so se v nasprotje z jugoslovensko nacijonalno zavestjo in z vso tradicijo našo, posvečeno s krvjo.

Nerealnost, iluzornost vseslovenske misli je očitna. Možje, ki so si stvar izmislili, niso upoštevali enega izmed najvažnejših faktorjev, ki pridejo v poštev v boju za nacijonalen ideal. Ta faktor je lastna moč, ekspanzivna sila narodova. Ni se jim zdelo mogoče, da z žrtvijo, s krvjo in z bojem tudi majhen narod doseže velik cilj. V njih ni bilo vere v moč, zato ker so bili sami slabi in suženjski. Pričakovali so rešitev le od milosti gospodarjeve, od drobtinic, ki padajo z njegove mize. In zato je to frazarsko vseslovenstvo naša velika sramota, naša politična in kulturna laž.

Le za trenotek se je dal naš narod preslepiti, da se je udal prepričevalnim besedam in bil v resnici navdušen za to idejo, ki naj bi ga rešila iz težkega položaja. Ko je pa videl, da se obljuba njegovih voditeljev, ki so mu obetali lepo bodočnost, svoboden razvoj v Veliki Sloveniji, ni izpolnila, nego je ostala le večna želja od strani naroda in večni pesek v oči od strani častihlepnih in egoističnih voditeljev, je zavrgel komedijo popolnoma. In obenem je padla tudi avtoriteta prvakov slovenskih.

Z vso svojo ljubeznijo, z vsem svojim zaupanjem se je narod zopet oklenil jugoslovenske misli. V njej je videl svojo najmočnejšo oporo in edino možnost, da se uresničijo njegove stoletne sanje o svobodi. Vera njegovih pradedov je že bila to in zato tudi njegova. Vera v moč in zmago. In blagoslovljena je bila ta vera v naših dneh. Zmaga bratov, predpoda bodeče veličastne zmage vesoljnega naroda. In srca, ki so razumela ta veliki čas, ki so zaslutila bližajoče se vstajenje, ta srca so zadržela in zakipela v pričakovanju, v trikrat močnejši veri.

In ni bilo srca, ki ne bi razumevalo, ki ne bi drhtelo. Od duše do duše je šlo kakor globoka, mogočna molitev. Veroizpoved celega naroda slovenskega. *Nare Sanov.*

Konec.

DOSTOJEVSKIJ:

Prelita kri vas bo rešila.

„Toda Bože, prelivali boste kri! — človeško kri,“ vsklikajo naši modrijani in intonirajo tako svojo staro pesem. Vse te fraze o prelivanju krvi ne pomenijo popolnoma nič več kakor nagrmačenje najpublejših, lepotičnih besed v že kako gotovo svrhu. Preočividno ljubijo n. pr. borzni špekulanti filozofiranje o humaniteti, — toda zanje je vse le denarnega pomena, kratkoma kupčija, dočim se prelije brez vojske gotovo dvakrat več krvi. Verjemite mi — vojska je skoraj da v vseh slučajih — z izjemo državljanskih bojev — edino sredstvo, na podlagi katerega se doseže z najmalenkostnejšim prelivanjem krvi, trpljenjem in najmanjšo uporabo energije internacijonalni mir, ki ustvari med posameznimi narodi kolikortoliko normalno razmerje. — Seveda je to žalostno, boste dejali, pa je tako! Koliko koristnejše je enkrat odločno zamahniti z mečem, kakor pa večno trpeti. — V koliko se odlikuje sedanji mir med civiliziranimi narodi pred bojem? Nasprotno: mir, dolgotrajni mir podivja veliko bolj človeka kakor vojska. V osrčju dolgega miru se bohotno razcvitajo podlost, strahopetnost, surovi egoizem — predvsem pa duševna stagnacija. Vseobče se seveda meni, da v miru procvita bogastvo, kar pa je resnično samo pri desetini ljudij, ki pa inficirana od bogastva in njegovih boleznih, potem v najkrajšem času zastrupi tudi ostalih devet desetih. Te bolezni poznate: propalost in cinizem. Čustva

posameznikov, ki nagromadijo bogastvo, podivjajo do stupidnosti. —

Iz buržoazijskega mira se izvije hrepenenje po vojski. Ustvari ga iz sebe kakor žalostno posledico. Toda žalbog te vojske ne rodijo veliki močeni cilji, vredni svojega naroda, ampak sramotna špekulacija borze in pohlepnost bogatinov po novih zakladih zlata; — vojska, ki je ne morejo opravičiti niti najprimitivnejši nagoni samoohrane, ampak ki izvira izključno iz boleznega stanja nacionalnega organizma. **Vse vojske, ki so jim podlaga enaki cilji in nagoni, pokvarijo narode, da jih uničijo; dočim vojske plemenitih ciljev, — osvoboditelni boji, — očistijo zrak strupenih miazmov, ozdravijo duše, prepodijo sramotno strahopetnost in lenobo, ter postavijo jasne cilje. Konečno podelijo vsakemu narodu jasno zavest o njegovem poslanstvu. Taka vojska ojači vsako dušo z zavestjo samožrtvovanja in nacionalne ideje, z zavestjo solidarnosti in združenja vseh, ki so enega naroda. Nasprotniki so vsi oni, ki zakrivajo svoj obraz s krinko humanitete in celo brozgo čustev. Vsi ti zanikajo porogljivo in hladnokrvno potrebo lastnega žrtvovanja in duševnega junaštva.**

Mi pa se hočemo združiti z narodom kar najtesneje in mu zbuditi, kar poji njegovo dušo. Le tako zamoremo ozdraviti od skoro dva stoletja trajajoče neproduktivne brezmoči; kajti resnično koristne so samo vojske ki jih zahteva velika ideja in ne materijalni interesi, skopuško okupiranje, ali bahato podjarmljenje. Dosedaj so te vojske zastrupile narode in upropastile. Če ne mi, bodo doživeli naši otroci pogin germanstva, kajti za vse narode je ura blizu. Seveda je že tudi slednji čas.

Na naših tleh.

II.

Vsi so zablodili, vsi skupaj so se pokazili, nikogar ni, ki bi delal dobro, nikogar ni, niti jednega. *Psalm XIII.*

Mi smo postrežen narod, ker na stečaj odpiramo vrata do naših lovišč. In kdorkoli ima lok in tul in puščice, siplje ognjene strele po naših goščavah. In kdorkoli nima služinčadi, pa je po-

strežbe željan, sede v zapeček v naši izbi in si da postreči.

Kdorkoli nima strehe, najde zatišje pod obokih naših šotorov. Kadar pa kdo drugod nima prostora, se stisnemo mi, maloštevilni.

Ker mi smo krotki in iz srca ponižni.

Govori se, da smo nekoč taborili toinonstran visokih sten, da smo razpenjali šotore sredi širokih ravnin. In da smo zidali visoke prestole in kovali krone iz domačih rud, pa da se je zgodilo nekoč, da smo si ostrili tudi mi sulice in brusili jeklena rezila in razpenjali mehove na ščite.

In podplati naših sandalov da so gazili prah daljnih zemelj, da so se nekoč pred nami lomile sopeče stene železnih prsij, pa da smo odganjali trume ovac in tolpe narodov v naša lovišča, da so nam razvezovali sandale in nam stregli.

In da so se nekoč napotili prekanjeni možje v našo deželo. Ti možje pa so nosili veliko bandero. In kdorkoli je uprl oči v to bandero, mu je pogled obtičal, postal je mehak v srcu in kosti so se mu zmeščale in hrbet se mu je zvijal v klopčič. Na jeziku pa je nosil med.

In mnogo je bilo njih, ki so se zagledali v to bandero. Tako je nastala velika procesija. Kdorkoli pa je ostal trdovraten v srcu in je daroval ovne po starem obredu, je bil zaklan v klavno daritev in žgan v žgalno daritev.

Bilo je krdelo upornih prsij in gozd koščenih pesti. Sleherni pa je bil poteptan od pavolnatih nog in nad njim se je razvilo zmagovito čudodelno bandero.

Prekanjeni možje pa so se smejali... Ker veliki so bili njihovi računi.

Tedaj pa se je zgodilo, da smo spustili mostove z dotlej neprestopnih zidov preko globokih rovov in prekanjeni možje so jezdili na mulah preko njih in so se nastanili v naših loviščih in povsod razpeli svoje šotore.

Mi, pokorni, pa smo se zbirali okoli njih, ker nismo mogli odtrgati očij od bandera, ki so ga nosili prekanjeni možje. In smo se čudili njihovi dobroti in priznavali njihovo poštenost in krotkost in ponižnost, ker so se podali sredi med nas, slepe od nepoznanja in od hudobij razgaljene.

In v sladki udanosti smo trepetali pod pokladanjem njihovih rok in smo pili med, ki se je pretakal od njihovih jezikov.

Naše otroke pa smo dajali njim, modrim in prekanjenim, v rejo.

Prekanjeni možje pa so jih poslali v svoja domača igrišča, svoj narod pa so razstlali vsepovsod okoli svojih novih šotorišč.

Naše oči pa so bile prebodene sredi v čudodelnem banderu in tako nismo opazili, ko smo kopneli kot sneg pod ognjem, ker bilo je vedno več modrih in prekanjenih in vedno manj nevednih in trdovratnih.

Prekanjeni možje pa so ležali pod šotori in vadljali za naša telesa in kockali za naše duše. *V. F. Brzin.*

(Dalje.)

Balkanska vprašanja.

Sedaj ko so zmagovite jugoslovanske vojske strle osmansko moč v Evropi in jo izrinile do Bospora in Dardanel, sedaj ko se bliža konečna likvidacija balkanske vojne in so končni rezultati kolikor toliko že jasni, si lahko človek že ustvari približno sodbo o bodočem razvoju jugoslovanske stvari.

Problem jugoslovanskega naroda je vsekakor mnogo bolj kompliciran, kakor je bil problem italijanskega naroda. Res je sicer, da so Jugoslovani eno in isto enotno slovansko pleme in da v resnici ni nobene krvne razlike med Slovenci, Hrvati, Srbi in Bolgari, dočim je med posameznimi italijanskimi plemeni le malo skupnih krvnih vezij. Jugoslovani so se naselili kot enoten slovanski narod Slovenov na Balkan in v druga svoja sedanja stanovališča, dočim sestoji današnji italijanski narod iz zmesi najrazličnejših plemen, narodov in ras, Rimljanov, Etruskov, Grkov, Arabcev, Keltov, Gotov, Langobardov, Normanov i. t. d. i. t. d. Jugoslovanska narečja so očevidno členi v verigi enega in istega jezika (to je jasno na prvi pogled vsakomur. Ako, čita človek, ki se razen slovenščine še ni ukvarjal z nobenim drugim slovanskim jezikom, srbohrvatsko ali bolgarsko knjigo, bo takoj vse razumel, dočim iz češke ali poljske knjige ne bo mogel skoro ničesar povzeti). Glavne tri skupine italijanskih narečij pa so med seboj najmanj toliko ali pa še bolj različne.

In vendar je problem jugoslovanskega naroda bolj kompliciran, nego je bil problem italijanskega naroda; ker Italijani stanujejo na predvsem zgodovinsko, pa tudi geografično v eno celoto spojeni zemlji, dočim Jugoslovani niso nikoli tvorili ene enotne države. Vrhutega je podlegel iztočni del Jugoslo-

vanov navalu mongolskih Bolgarov, severozahodni del pa navalu Nemcev. In potem državnih tvorb je nastala tradicija bolgarskega, srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda.

In ravno dejstvo, da smo mi Sloveni po prihodu na današnja tla sploh kedaj tvorili svoje svobodne in ločene države in nismo bili vedno v sužnjosti enega in istega, kateregakolisizebodi naroda, je najvažnejša in največja zapreka, ki ovira nastop enotnega jugoslovanskega naroda.

Pač nudile so se v preteklosti večkrat možnosti te zapreke odstraniti tako pod Ljudevitom Posavskim, Simeonom, Dušanom in drugimi. Pa tudi za časa zmagovitih avstr. vojsk proti Turkom. Ko bi ne bila Avstrija vedno oči upirala na sever in zapad (kar pa je bilo vsled njenega nemškega bistva povsem naravno), ampak si podvrgla cel Balkan, predno so nastale samostojne jugoslovanske države, bi ne bilo danes več jugoslovanskega problema.

Tako pa je nastala kneževina Srbija. Leta 1853. je pisal Karol Karx: „Balkanski poluotok je prirodno naseljenje jugoslovanskega plemena.“ Dalje: „Jugoslovani res še niso konstituirali naroda, a v Srbiji predstavljajo že močno in razmerno organizirano jedro naroda. Srbi imajo svojo zgodovino in svojo literaturo. Svojo notranjo neodvisnost imajo od enajstletne hrabre borbe proti sovražniku, kateri je številoma močnejši od njih. Oni so zadnjih dvajset let kulturno močno napredovali; kristjani v Traciji in Macedoniji, Bolgariji in v Bosni jih smatrajo kot središče, okoli katerega se skupijo v bodočih borbah za neodvisnost.“

Naravni nadaljni razvoj jugoslovanske stvari bi bil, da se Srbija vojaško silno okrepi in s pomočjo Rusije iztrga Turkom iz rok in pridruži svoji državi Makedonijo, Trakijo, Bolgarijo, Bosno in Hercegovino.

Toda prišlo je drugače. Avstrija je zasedla Bosno in Hercegovino, Rusija pa je ustvarila Bolgarijo. S tem sta bila zabita dva ostra meča v jugoslovansko telo. Še je obstajala ena rešitev: kralj Srbije bi naj bil obenem knez Bolgarije ali pa obratno. Tudi do tega ni prišlo. Niti velika Bolgarija ni obveljala, kar bi bilo vsekakor dobro. Srbija bi bila iztisnjena kot jugoslovanski Pijemont in na njeno mesto bi stopila Velika Sloveno-Bolgarija. Bolgariji bi bila pokazana ekspanzivna smer na zapad, priklopila bi si Srbijo in vse druge jugoslovanske zemlje po vrsti. To pa je znal preprečiti berlinski

kongres. Ustvaril je majhno Bolgarijo in povečal Srbijo, tako da sta si stali nasproti dve enako močni državi z istim ciljem. Konflikt je bil seveda gotov. Pri tem pa se je izostril vsled državnih rivalitet bolgarski in srbski ekskluzivni nacijonalizem na velikansko škodo celi jugoslovanski stvari. Bolgari in Srbi so se trgali in klali za Macedonijo. Medtem pa so sovražniki Jugoslovanstva napredovali na celi črti. Plemenska in tradicionalna nasprotstva so postajala vedno ostrejša — upanja na eno tno rešitev jugoslovanskega vprašanja ni bilo. Tako je nastal ideal Velike Bolgarije, Velike Srbije, Velike Hrvatske pa Združene Slovenije na neizmerno škodo skupnega Jugoslovanstva kakor tudi Bolgarov, Srbov, Hrvatov in Slovencev posamič in na veliko veselje in zadoščenje vseh jugoslovanskih sovražnikov.

Srbija in Bolgarija sta videli samo Macedonijo. V njej je bil studenec razdora in sovraštva, pa tudi nemoči nastopiti proti zunanji sovražnikom Jugoslovancem. Bolgari očitajo kralju Milanu, da je hotel posrbiti Macedonijo, ki da je bolgarska zemlja, namesto da bi vprl svoj pogled na sever in zapad.

Srbi so sicer še vedno upali, da okupacija Bosne in Hercegovine od strani Avstroogrske nima stalnega značaja in da bo nekoč pripadla Srbiji. In ravno to dejstvo, da so na eni strani stremili v Macedonijo, na drugi pa se zanašali na Bosno, je krivo, da se niso politično orijentirali. Ker sicer bi bili že pred leti sklenili z Bolgarijo, Grčijo in Črno goro pogodbo o razdelitvi Turčije in bi ugodili vsem zahtevam Bolgarov v Macedoniji, s tem pa si zagigurali vojaško konvencijo vseh balkanskih držav, zlasti pa tudi Bolgarije, za prodiranje na sever in zapad.

Tako bi že pred leti jugoslovanska stvar vse drugače stala in do aneksije Bosne in Hercegovine bi ne bilo nikoli prišlo. Srbija bi stala politično in vojaško močna, z zanesljivim in prijateljskim zaledjem. In vsi sovražniki Jugoslovanstva bi trepetali.

V. F. Brzin.

(Konec prihodnjič.)

Narodne pripovedke.

(Priobčuje Jélanov).

Rošlin in Vrjanko.

Lepa zemlja je sprostrta ob južni obali morja. Zdi se, da se je morje nekdanje izteklo iz nje, kajti vsa polna

je jam in predorov, nad katerimi počiva prepelelo skalovje. Ljudje so mogočni in krepki, ustvarjeni, da sekajo med skalami njive in plodijo zemljo, ki rodi njih otroke. Bogzna: nekaj čudnega prokletstvu podobnega je razpeto že od nekdanj nad vso obalo. V tako ozkem krvnem sorodstvu si je vsa ta zemlja, kakor da jo vežejo od zapada do iztoka od juga do severa iste žile, po katerih se pretaka ista kri. Kakor zemlja tako tudi ljudje. Toda nikdar še ni bilo baje dovoljeno tem narodom prebivati skupaj, voliti skupnega voditelja, da bi jim postavil veliko državo. Zgodilo se je bogvežekdanj, da se je vse ozemlje razdelilo na tri dele in zdaj mora vsak zase trpeti in prenašati usodo majhnega naroda. Po ustnem izročilu so prišli tujci iz severa do obale in polakomili so se sinjega morja. Niso vprašali, ali smejo, ampak so sklenili v svoji krivični pohlepnosti, da podvržejo to zemljo, zatro prebivalstvo. Čutili so, da ne bodo mogli nakane izpeljati junaškim potom, ker prestrašili so se odločnih ljudij in njih ostrih pogledov — zategadelj so skovali lisičje načrte: razdelili so zemljo v troje in postavili nad vsakim delom posebne čuvaje, ki so morali zapriseči, da bodo počasi zatrlji vse življenje v ljudstvu. Na vzhodu so jih zahrbtili z divjimi plemeni, od zapada pa so prodirali sami.

Največ trpljenja in ponižanja so užile severne pokrajine, če ne najplodovitejše, pa gotovo najlepše dežele po svoji legi in prebivalstvu. Tako divje je zavladal tujec v njej, da je bila v kratkem času najžalostnejša pripovedka o dogodkih v deželi in je bilo skoro neverjetno, kako jim je pil od dne do dne njih ponosno kri. Toda Rošlinu ni bilo zatiranja nikdar preveč. Sezidal je vsepovsod mogočne gradove, odkoder je pregledal vso zemljo in jo nadziral do poslednjega kotička. Priplesel je seboj tuje šege in navade, tujo vero so oznanjali tujci apostoli in ljudstvo se je pod pritiskom tako navzelo vsega novega, da skoro ni razločevalo med svojim in novim. Rošlin je dobro vedel, da mora ubiti njih dušo, če jih hoče napraviti podobne psom, ki bodo lizali njegov prestol in grb, v katerem sta se šopirila dva orla, znamenje ropanja. Ta dva orla sta zarila svoje kremplje v ljudsko dušo in ji izključevala vso kri in ves ponos; ker je bilo ljudstvo popolnoma ločeno od svojih sosedov, je počasi pričelo zaupati Rošlinu in sprejemalo je od njega dušno in telesno hrano, ki jim jo je ta za njih udanost

le pičlo mero privoščil. Tako jih je zastrupil, da jih je zapustila tudi sram pred svojimi brati in sestrami, ker so se tako brezpogojno zaupali Rošlinu. On pa jim je kazal vedno gradove in jih zidal v oblake. Obetal jim je svobodo in se rogal v pest, ker so mu slepo in vdano sledili. Tako globoko se jim je ukoreninila pasja ponižnost, da niso matere nič več pele svojemu detetu v zibki pesni o junaških pradedih, ampak so jim cepile mlade dušice z bojaznijo do Rošlina, da je drhtelo od strahu in ponižnosti že v zibel. Ni čuda, da se je osmelil Rošlin v svoji predrznosti do zasmehovanja najjasnejših narodnih pravic in se rogal javno njih udanosti.

Da se ni v tistem času obveljavila med ljudmi, dobrimi po svoji duši, rodbina Vrjankov, bi bil Rošlin napravil iz cele dežele svatbeno mizo. Vrjanki so izvirali iz najprvotnejše korenine ljudstva in so uživali velikanski ugled med svojim ljudstvom. Dasiravno sta oče in oba sinova gorela v sovraštvu do Rošlina, se jih slednji vendar ni upal zatreti, ker je slutil, da mora še dihati v ljudstvu ona sila, ki je pojila Vrjanka in njegove sinove. Ljudje pa so jih spoštovali, toda iz bojazni se mu niso upali slediti. Izbrali so ga za svojega neposrednega zagovornika pred Rošlinom. Sovražil ga je Rošlin, ker ga ni mogel podkupiti in ga je Vrjanko vedno oviral pri njegovem krivičnem početju. Sovraštvu je podkrepilo tudi pohlepnost Rošlina po Vrjankovi ženi. Čeprav je rodila že dva sinova, je bila vendar še mlada in tako lepa. Ljudje so govorili, da je ni rodila ženska, ampak se je izvila iz zemlje, ker bila je kakor pomlad v deželi. Imenovali so jo Zemljica: „Ej Zemljica, Vrjankova žena, te ozdravi hudih mislij,“ je dejala žena svojemu možu, mati svojemu sinu. Bilo je, kakor da jo po božje častijo. Rošlin pa je zahrepenel v svoji nečistosti po njej in sklenil je zatreti moža in starejšega sina, da bi jo mogel potem s prosto roko ugrabiti. Temu vzroku sovraštva pa se je pridružil še drug vzrok. Rošlin je zvedel, da je Vrjankova rodbina v sorodstvu z vsemi veljaki ostalih sorodnih dežel. Naključje je bilo mogoče, da so bile tri sestre žene glavnih zastopnikov vseh treh plemen. Lokavemu pogledu ni ušlo hrepenenje vseh treh rodbin po združitvi in slutil je svoj konec, če bi se po njih volji zgodilo. Zato je sklenil v svojem srcu pogin vseh treh rodovin. Severni dve je prevzel sam, vzhodno pa je prepustil divjim plemenom, ki so udrli od bogveke od vzhoda. Pri-

čakoval je z gotovostjo, da podleže vzhodna pokrajina divjakom, kajti sam se je ni upal naskočiti, premočna in presilna so se mu je zdela. Tudi njih vladika, ki so ga zvali Kraljevič Marko, ga je strašil. Kakor sam si je tudi on nadel grb z dvema orloma, toda ta dva nista nosila znamenja zavrtnosti in hinavstva ampak kraljevi ponos jim je žarel v očeh in ta ponos je pretil Rošlinovim orlom s smrtjo. Marko je v kratkem času podvrgel divja plemena, osvobodil nekaj zemlje, da je vsaj v njej vladal svobodno in lahko koval junake za nadaljne boje.

Rošlin je pričel z zavrtnostjo zatirati svojo deželo in izpodkopavati upliv Vrjankove rodbine. Naročil je vlastelinom gradov, naj izzemajo svoje podanike, kolikor jim dopuščajo moči. Zgodilo se je po njegovi volji in Rošlin je bil zadovoljen s svojimi hlapci. Ljudje so poživnili in ni bilo pasje ponižnosti, ki bi se zamogla meriti s takratno človeško udanostjo. Poleg tega pa je bilo ljudstvo tako zaslepljeno, in ni verovalo, da bi bilo to Rošlinovo delo. Naprosilo je Vrjanka, naj govori pri Rošlinu in razloži brezmejno trpljenje. Vrjanko je poznal pravi vzrok trpljenja, toda molče je stopil pred Rošlina, da mu razodene narodovo voljo. Uganil je že naprej, da se mu bo rogal in ga skušal potolažiti s prevaro. Ko se je vrnil domov, ni našel besede, ki bi z njo povedal, kar mu je naročil Rošlin. Le to so videli vsi, da se jim godi še slabše. Česar je Rošlin pričakoval, se je zgodilo. Vrjanko se je žrtvoval za svoj narod in zgrabil za meč ter podžgal vse tlačene. Pobili so Rošlinove hlapce in postavili na njih mesto lastne ljudi. V sveti jezi se je dvignil Rošlin, češ da so ga varali, mu prelomili dano besedo, in udaril je na nje z vojsko. Ni miroval preje, dokler ni pobil vseh, ki bi zamogli še nadalje buniti ljudstvo. Vrjanka samega pa je žgal na ražnju, da je zadostil svoji krvoželjnosti. Vrjanka je omedlela takrat ob pogledu na muke svojega moža in le tri mesece staro dete je čulo očetovo tuljenje od bolečin in divje roganje Rošlina. Starejši brat, ki mu je bilo dobrih deset let, se je skrival po deželi.

Rošlin je čutil, da je pobil vse upornike v svoji deželi in popustil je uzdo. Podaril je ljudem nekaj pravic, da je bilo sedanje življenje proti prejšnjemu kakor nebesa proti peklu. Zato so ljudje hitro pozabili na prizadeto gorje in začeli hvaliti Rošlinovo dobroto. V tej veri je dorasel tudi starejši Vrjanko. Tudi on je navzel Rošlinove običaje in

šege ter se izneveril lastnemu narodu. Pa vseeno Rošlin ni bil zadovoljen s svojimi podaniki in koval je nove načrte. Vedel je, da se ne bo zamogel polastiti Zemljice, dokler bo starejši sin pri življenju, ker bi mu s tem početjem zbudil v duši dvom in ga napeljal k upor. Odstraniti je moral tudi njega. Poklical ga je predse in ga počastil z najvišjimi častmi, ki ga niso stale popolnoma nič, Vrjanka pa življenje. Navdušil ga je za svojo deželo in ker je bil ravno tedaj v prepiru s svojimi južnimi sosedi, je sklenil ubiti dve muhi z enim zamahljajem. Poslal je Vrjanka in njegove tovariše v boj zoper lastne sovražnike. Dopovedal jim je, da gre za njih obstoj, in z veseljem so planili mladci v boj. Poveljniki pa so bili Rošlinovi hlapci in ni se jim smilila kri drznih mladeničev, padajočih v snopju. Zmagovalci so se vrnili domov. Prišlo pa jih je tako pičlo številce, da so se ljudem krčila prsa, ko so videli, da je padel cvet naroda z Vrjankom na čelu. Rošlin jih je odlikoval s praznimi besedami — a ljudje so obupali nad seboj in svojo usodo. Sklenili so, da se mu predadó na življenje in smrt, samo za borno življenje. Da je bila pa sramota še večja, je Vrjanka, ki se je že precej postarala in so jo krasili le sledovi prejšnje lepote, privolila Rošlinu, ki jo je zasnužil. Tako je dosegel Rošlin, kar je hotel, toda mera njegovega greha je prekipela in narava ga je sklenila kaznovati.

Že dolgo časa sem je pozorno motril mlajšega Vrjanka. Preoster in prevotel se mu je zdel njegov pogled, da bi mu zaupal. Tudi se ni kar nič zmenil za Rošlinove novotarije, ampak se je spominjal edino one strašne pesmi, ko se je pekel oče na ražnju. Zamišljen je taval okoli in roval na tihem zoper Rošlina, toda le malo jih je še našel, ki bi poslušali njegovo besedo. Tisti čas pa je zasnužil Rošlin Zemljico, ki je privolila. Nihče se ni ganil, tako otopeli so vsi, le Vrjanko se je zjokal nad svojo materjo. Jasno je spoznal, da je prišel čas, ko se mora žrtvovati, kakor se je oče, in naj umre lastna mati. Sama je šla v sužnjost, sama je privolila v sramoto — in Vrjanko jo je izbrisal iz svojega srca: „Svobodna zemlja bo potem moja mati,“ je mislil pri sebi, če ostanem pri življenju, če ne pa me bo sprejela v svoje toplo naročje, kjer se bode zopet pretakala svobodna kri. Ni se mu zdelo čudno, da se mu je mati predala, saj je vedel, da ji je vzel prej vero in dušo, brez katerih je ženska

tako omahljiva, da se preda, kdor jo le hoče. In ko mu je sama povedala, kaj se je zgodilo, ji je očital, da je zaslepljena in zaljubljena v mehko postelj — noče pa slišati junaških glasov svojih sinov: „Mati, ni ti bilo dovolj, da si mirno gledala, ko so žgali mojega očeta, da si proslavljala Rošlina, ki je ubil mojega brata, ne, predati se hočeš tudi sama in pozabiti na vse, kar ti je bilo nekdanj še sveto. Ne smilim se ti jaz, ki ne morem prenašati Rošlinovega jarma, ne, predala si tudi mene. In komu, te prašam? Roparju, goljufu, skrunitelju vsega, kar je na svetu svetega. Ne, mati, jaz ne dopustim. Zdaj si čula mojo izpoved.“ Zemljica pa se ni zmenila, ampak je navzela Rošlinov grb in mu razodela Vrjankove nakane. On pa je čul njun pogovor in tisti hip je vedel, da je prišla poslednja ura.

Zbežal je k svojemu pobratimu Marku. Dobil je že starega, osivelega, toda še polnega moči in zdravja. Razodel mu je sramoto svoje dežele. Mirno ga je poslušal slednji in dejal naposled: „Ej, dobro sem vedel, Vrjanko, za vse, pa nisem mogel pomagati. Boriti sem se moral napram divjim plemenom, ki mi jih je Rošlin poslal za hrbet in naščuval proti meni. Toda uračunal se je: niso me podvrgli, ker mi niso mogli preslepiti duše, ne meni, ne mojim ljudem. Zato sem lahko vzgojil silne junake, z osvetlo v srcu ter z njimi premagal tlačitelje. Rečem ti, Vrjanko, vsi moji junaki so dobro čutili, da je Rošlin glavni sovražnik in da so pomenili ti boji samo zavarovanje za hrbtja, da bomo tem lažje udarili na Rošlina. Zdaj je prišel čas, da se spoprimejo moji orli z vašimi. Vse sem že pripravil in stal Vam bom ob strani. Toda, Vrjanko, ti se moraš žrtvovati za Vašo svobodo, kajti spoznal sem v svojem vladanju, da ni vreden narod življenja, ki mu ni svoboda vera. Ti sam se moraš sprijeti z Rošlinom, jaz pa pobijem potem njegove ljudi in osvobodim Vašo zemljo ter združim, kar je iste krvi.“

„Ako Bog da,“ je dejal Vrjanko in molče sta si stresla roke.

Drugo jutro si je opasal Vrjanko meč, ko je šel na lov. Svarila ga je mati: „Ne jemlji, Vrjanko, orožja in ne nosi ga seboj, kajti še bolj te bo sovražil Rošlin.“ Sin pa ji je žalostno odgovarjal: „Ej, mati, tvoja nevera je velika. Če se ne vidiva več, ti bodi odpuščeno, kajti kri tvojega otroka bo oprala tvoj greh.“

Srečal je Rošlina v zaseki, kakor je pričakoval. Ni odgovoril na hinavski

pozdrav, ampak zamahnil je z mečem. Po kratkem boju ga je posekal na tla ter mu zabodel meč v srce. Preklal je grb na dvoje in že je hotel dvigniti bandero svobode, ko so planili po njem Rošlinovi ljudje, da se maščujejo.

Od vzhoda pa je jahal osvoboditelj Marko in prvi potočil solzo na grobu pobratima; mesto križa je utaknil k zglavju bandero Svobode, ki je zavihralo čez deželo.

МИ ЗНАМО СУДБУ.

Ми знамо судбу и све што нас чека,
Но страх нам неће заледити груди!
Волови јарам трпе а не људи,
Бог је слободу дао за чојјека!

Снага је наша планинска ријека,
Њу неће нигда устави́ти нико,
Народ је ови умирати свико,
У својој смрти да нађе лијека...

Ми пут свој знамо, пут Богочојјека,
И силни као планинска ријека
Сви ћемо поћи преко оштра кама!

Све тако даље, тамо, до Голготе,
И кад нам мушке узмете животе,
Грбови наши бориће се с вама!...

Алекса Шантић.

F. LAMNE:

* * *

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim za Boga in za
svete žrtvenike domovine.
Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim za sveto stvar
naroda, za posvečene pravice človeškega
rodu.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da osvobodim svoje brate
potlačенosti, da zdrobim njihove okove
in okove sveta.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim zoper nepravične
ljudi za tiste, ki jih oni gazijo
in teptajo z nogami, zoper gospodarje
za sužnje, zoper zatiralce za svobodo.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim za to, da ne
bodo vsi plen nekolikih, da dvignem

upognjena čela in pridržim kolena, ki
klečejo.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim, da očetje ne
bodo več preklinjali dneva, ko jim je
bilo rečeno: Rodil se je vam sin; in
ne matere onega dneva, ko so ga prvi-
krat pritiskale na svoje grudi.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim, da se brat ne
bo več žalostil pri pogledu na svojo
sestro, kako vene kakor biljka, ki jo
zemlja noče rediti; da sestra več ne
gleda plakajoč brata, ki odhaja in se
več ne vrne.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim za to, da bo
vsakdo v miru jedel sad svojega dela;
da otarem solze mali deci, ki prosijo
kruha in se jim odgovarja: Ni več
kruha, ali: vzeli so nam ono, kar je
ostalo.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim za siroto, da
ne boče za vedno oropan svojega dela
v občem nasledstvu.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim za to, da za-
pusti glad koče, da prinesem v dru-
žine izobilje, blagostanje in veselje.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim za to, da po-
vrnem onim, ki so jih zatiralci pahnili
v temnice, zrak, katerega ni za njihove
grudi, in svetlobe, ki jo iščejo nji-
hove oči.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim, da porušim
ovire, ki so delile narode in jih zapre-
čevale, da se zagrlijo kot sinovi jednega
očeta, da ločeni, odslej žive ujedinjeni
v jedni ljubezni.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?
Grem, da se borim za to, da osvo-
bodim človeškega tiranstva misel, be-
sedo, vest.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje,
mladi vojnik!

Kam greš, mladi vojnik?

Grem, da se borim za večne zakone, ki so prišli od zgoraj, za pravičnost, ki čuva zakone, za usmiljenost, ki blaži neizbežne boli.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje, mladi vojniki!

Kam greš, mladi vojniki?

Grem, da se borim za to, da bodo imeli vsi jednega Boga na nebu in jedno domovino na zemlji.

Naj je blagoslovljeno tvoje orožje, sedemkrat blagoslovljeno, mladi vojniki!

Zapiski in dopisi.

Kako misli naš priprosti narod.

Da smo mi prvi, ki smo izšli resnično iz naroda, dokazujejo sledeče besede:

Govorili smo o vojni, pa mi pravi postaren, zastaven mož, rekel bi, naša korenina: „Jaz vam tako-le povem in naj mislite vi, kakor hočete. Maščevala se bo pohlepnost, ki hoče iztrgati našim bratom, kar so po tolikih žrtvah pridobili. Da, verjemite mi, vse se maščuje ...“

Ni več daleč čas, ko se maščujemo tudi mi za krivice, nam prizadete. Verjemite mi, kralj Matjaž vstane, ker to smo mi sami. Mi pa čutimo, da moramo vstati, ker drugače bi nas moralo biti sram pred našimi brati. —“

Slovensko inteligenco pa bi moralo biti sram pred tem človekom. *J. K.*

Čuli ste glas zabavljajočega, videli pa ste, da je obmolknil, ko smo mu pogledali v oči. Pravijo, da se je tisti človek na povelje razjaril, na povelje brcal in suval — enostavno je torej, zakaj molči. *J. K.*

V neki dnevnik je poslal nekdo jako lačen pamflet z ozirom na članek „Slovenskemu učiteljstvu“ v 8. številki „Preporoda“. Z dotičnikom tekrovati v želodčnih potrebah bi bilo popolnoma iluzorično podjetje. Tudi dotični dnevnik sam, čigar pisava je sicer pošena in dostojna, je uvidel veliko požrešnost, ki se je nastanila v drobovini pisarja tega pamfleta, in mu ni dal na pot niti popotnice niti potnega lista. Zato tudi mi pisarja ne bomo motili niti pri pojedanju niti pri prebavljanju.

»Zora« izhajajoča v Pragi, dosedaj glasnik srpske in hrvatske nacionalno radikalne omladine, bo odslej glasilo srpske, hrvatske in slovenske omladine in bo kot tako izpremenilo svoje ime v „Zora“, jugoslovansko glasilo.

»Naši zapiski.« V zadnji številki „Naših Zapiskov“ je izšla ocena V. Kna-

fličevega „Jugoslovanskega vprašanja“. Izvajanja kritikova docela potrjujejo pravilnost stališča, ki smo ga zavzeli tudi mi. Nas v resnici veseli, da se na Slovenskem dobi vedno več ljudi, ki si upajo z resničnimi, čeprav nevarnimi mislimi na dan.

»Novi Srbin«, glasilo jugoslovanske omladine v stari Srbski Vojvodini, izhaja enkrat mesečno v Somboru. Naroča se na naslov: Vladimir Bajić, štampar, Sombor (Ogerska). Celoletna naročnina 2 K, posamezna številka se prodaja po 20 vin.

»Preporod« proganjajo tudi po srednjih šolah v komisarjevini Hrvatski. Pri komur zalotijo naš „Preporod“, pred katerim vlada velik strah, ta dobi po 12 ali še več ur karcerja. Iz teh vzrokov se „Preporod“ po hrvatskih deželah vedno bolj in bolj širi. Kakor smo že napovedovali, nam je vsako preganjanje v korist.

Srbski srednješolci iz Sremskih Karlovcev so pred kratkim posetili s svojimi profesorji naše slovenske zemlje. Potovali so preko Zagreba in Reke v Trst, Ljubljano, na Bled in nazaj preko Ljubljane in Zagreba v Karlovce. V Ljubljani so jih sprejeli nekateri slovenski profesorji in naši dijaki in dijakinje. Slovencem kakor tudi Srbom bo ostal ta izlet v trajnem in lepem spominu.

Jugoslovanska dijaška počit. zveza. Zadnji čas za nabiranje brezplačnih prenočišč je minil, zaradi tega nam ni mogoče več sprejemati priglasitve za prenočišče. Knjižica je že v tisku in jo bomo začeli pošiljati poverjenikom in posameznikom 1. junija. Kdor hoče dobiti knjižico, naj pošlje denar naprej, ker ozirali se bomo le na one, ki so plačali in ki so se prej prijavili. Zadnji čas priglasitve za knjižico in legimitivacijo je 1. junij. Na poznejše priglasitve se bomo ozirali le v slučaju, da nam ostane kaj knjižic.

Vse poverjenike in tovariše prosimo, da store svojo dolžnost. Poverjeniki naj marljivo agitirajo, vsi tovariši pa naj pravočasno plačajo. Opozarjamo vse jugoslovansko dijaštvo, da bo letos imela „Jugoslov. dij. počit. zveza“ brezplačna prenočišča v vseh važnih krajih po slovenskem Jugu. Kakor lansko leto bo tudi letos imel vsak član zveze pravico do četrtinske vožnje po državnih železnicah kraljevine Srbije. Najbrž dobimo ravnokotno znižano vožnjo po železnicah v Bolgariji.

Naši dijaki menda ne bodo celih počitnic preživeli doma in tako zapravljali dragoceni čas. Naj bi pač vsak vsaj polovico počitnic porabil za potovanje. Zato, tovariši — dijaki, pristopite k „J. d. p. z.“, ker vam je s tem dana možnost, da prepotujete velik del naše lepe jugoslovanske domovine. Neobhodno je potrebno, da spoznamo to svojo domovino. Nikar se dolgočasite doma, bolje je napraviti se na pot po širni naši zemlji, da slišite njen klic, da vidite trpljenje svojega naroda. In slišali in videli boste — ako niste brez srca, se boste vračali z novimi silami na delo za Svobodo svoje jugoslovanske domovine.

Odbor „Jugoslov. dij. počit. zveze.“

Iz svetovne literature. Vsak narod se tudi mora zavedati, da je samo njemu edinemu poverjena rešitev sveta in da živi samo radi tega, da stopi na čelo vseh narodov in jih vodi do ciljev, ki so skupni vsemu svetu.

Dostojevskij.

Pozitivno lahko trdimo, da napravi mir ljudi brezčutne.

Dostojevskij.

Prelita kri je nekaj vzvišenega, brez katere naš čas ne more prebiti.

Dostojevskij.

Nameni svoje dni dobrobiti drugih, to je potrebno, a v najvišji meri dobrobiti svoje domovine. Katerakoli vrsta smrti ti je namenjena, bodi pripravljen jo sprejeti z veličanstveno krepkostjo in da jo posvetiš z vso odkritostjo in energijo vere.

Silvio Pellico.

Ne smemo in nočemo izzivati nikogar. Ali oni slabotneži, sovražniki, skeptiki naj nas ne izzivajo, naj ne zanikujejo našega ideala, naj ne taje našega Boga. Nesrečniki! Bog ljubezni in žrtve, Bog življenja in bodočnosti, Bog narodov in človeštva je v nas, z nami in po nas. Čuvajte se, vi majhni dvomljivci, da ga ne izzovete. Presunil bi vas z bliskom vpricho vaših lažljivih božanstev.

Giosuè Carducci.

Preporodova knjižnica. V kratkem bomo začeli izdajati vsak mesec po eno brošuro o raznih vprašanih Slovencev in celokupnega jugoslovanskega naroda. Izhajale bodo tudi brošure leposlovne vsebine. Ker smo se brez posebnih denarnih fondov odločili izdajati knjižnico, prosimo vse tiste, ki mislijo naročiti po eden ali več izvodov, da se že sedaj javijo na uredništvo „Preporoda“ v Ljubljani. Cena posameznemu zvezku bo 40 vin. Poština ni všteta.